

ST. OLAV

Nr. 17—18

Oslo, 26. april 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Moderne kjetterier. — Kjenn din religion. — Villfarelser. — Bønnens apostolat. — † Monsignore Cyprianus Witte. — Pavelig rundskriv. — «Kirkehistoriens største under.» — En røst i menigheten. — Nytt katolsk storverk. — Her hjemme.

MODERNE KJETTERIER

Av PETER SCHINDLER

Hermed begynner en serie prekener holdt i St. Maria-kirken i Aalborg fasten 1945.

«Det er intet som er sikkert og sant.»

Mon ikke den ene eller den andre — kan hende mange — vil spørre: «har han ikke annet å si oss i denne forferdelige våren, hvor en verden holder på å styrte sammen? Ikke noe mer nyttig og trøstefullt enn det negative: å tale om falske idéer — er da det så betydningsfullt?»

Jeg svarer at Kirkens gamle skikk å ta en rekke sammenhengende emner opp til behandling i fastetiden har en ikke nødvendig å vike fra fordi verden holder på å bryte sammen — Kirken står likevel fast som alltid. Avisene og radioen forteller dere om de ytre hendinger, men det er predikantens oppgave å søke bak dem: inntil deres rot for å forklare dere hvorfor de hender. Det er det jeg har satt meg fore med denne rekke prekener.

Og det er ingen negativ oppgave. Guds Kirke går ikke på kjetterjakt som en jeger som bare ønsker å få vesken sin full. Den stempler ene en idé som vranglære for å verge og verne den sanne lære som den forvrenger. Skal det sanne lyse må det falske først belyses i all sin falskhet — men det er bare den ene siden av oppgaven og selv den er altså ikke rent negativ. Den andre, rent positive, er å vise hva det i stedet for er sant.

Er dette noe viktig og nyttig nettopp no i øyeblikket? Ja, i høy grad! Den som ser på den gigantiske kampen mellom de titaniske krefter som legger land og byer og menneskeliv øde som en ren materiell kamp, har bare sett overflaten og gjør de kjempende og lidende parter urett: de kjemper om idéer! Det er ideologier: komplekser, systemer av idéer, som ut fra menneskesinnes indre utfolder de veldige ytre krefter vi ser tørne sammen. Millioner av liv ofres eller ofrer seg fordi en

holder for sant og sikkert at ens egne idéer skal bære universet mens motpartens bærer menneskehetens undergang i seg. Det er ideene som gjør meg ond eller god — det står store åndelige drivkrefter bak all vår handling. For en vekt det da ligger på at disse idéene er sanne!

Det er min tanke å peke på fire slike idéer som etter min — og det som er viktigere: etter troens — mening mer enn andre bidrar til å ødelegge verden ved å gjøre den uskikket til Guds rikes virkelighetsgjøring. Men på samme tid vil jeg peke på fire andre idéer, som er bærende for vår frelse i samme graden frelsen beror på oss.

*

Det er ikke bare en smaksak — det er en erkjennelsesak at surrogater — etterlikninger — er verre enn ren gift. Giften presenterer seg jo som gift så den kan en vokte seg for, men etterlikningene skuffer så en tror de er ekte. Derfor er også kjetteri farligere enn den rene fornekten, fordi ulven her bærer fåreklær og mekrer fårefromt. Fornektingens ulv kan vi kjenne og jage fra oss, men trosforvrengningen kan likne troen så skuffende at bare eksperter kan oppdage den. Av all løgn er religiøs løgn farligst, fordi den er religiøs og skuffer med sin fine religiøse ferniss.

Det er også det farlige ved kjetteri at det aldri er 100 % løgn — da var det jo klar fornekten. Det inneholder alltid noen prosent sannhet. Absolutt løgn er rensligere — det er ikke nær så farlig at det forkynnes: «det er ingen Gud!» som hvis det forkynnes en falsk gud.

Da kjetteri jo er religiøs fordreien av sannheten framsettes den jo ofte av religiøse personer, av personlig, subjektivt, fromme mennesker, og da de ikke står andre til regnskap enn seg selv kan de ikke sin forkynnelse en langt mer «oppbyggelig» form enn vi kan som står Kirken til regnskap — en Kirke som står sannheten fra Gud til ansvar. Det er alltid pinlig å skulle trevle religiøse

menneskers fromme men falske tankespinn opp, og det er utaknemmelig å skulle være klar, når motparten bare er varm. Men det må gjøres: sannheten er så edel at den fortjener å bli behandlet med en nøyaktighet som det fineste instrument.

Skulde jeg sammenlikne kjetteri med noe organisk må det være kreft. Kreft får enten et organ, eller et stykke cellevev, til å svulme sykkelig opp på bekostning av det andre vevet eller den får det til å skrumpe inn og tørke bort, så det hverken kan motta noe fra eller avgir noe til helheten. Slik er også kjetteri: det drar et sannhets-element fram av dets organiske samvær og får det til å svulme opp uproporsjonalt i forhold til resten og på bekostning av alt omkringliggende sannhetsvev — eller det skyver enkelte sannhets-elementer tilbake fra deres vekst og funksjon i andre elementers rekke, så det blir så lite aktet at det til sist dør bort. På den andre siden har enhver sannhet i troen livsforbindelse med andre sannheter som er dens forutsetninger, og til andre igjen som er følger av den..... Ortodoksi — å tro rett — er da å bevare balansen mellom sannhets-elementene og å bevare sannhetstotaliteten som noe levende, hvori hver eneste element både mottar og avgir sannhet til andre som enhver celle i vår organisme både mottar og avgir liv og ikke tåler å isoleres.....

*

Det virker alltid sympatisk når mennesker er beskjedne og høflige i sine påstander, og det er tiltalende når folk tar reservasjoner og ikke forkjetrer motparten — men det kan også overdrives og overdrives i den grad at det fører bort i tøv. Som når talen f. eks. lyder slik:

Vi mennesker er så små og sannheten er så stor at vi ikke kan få tak på den. Overfor sannheten er vi hver for oss bare som et fnugg overfor en klode, og tatt til sammen bare som en støvsky overfor en stjerne. Og vår hjerne er så snever, så begrenset, at vi kanskje kan danne oss et begrep om tingene, men sannheten om dem kan vi ikke omfatte — den overgår vår kapasitet. Til og med er vi psykisk sett så forskjellige at hva den ene ser som grønt, ser den andre som rødt — hva det i et århundre var sant og skjønt og godt er i det neste løgn og stygt og vondt..... Vi gjør da klokest i ikke å påstå at vi har tak på sannheten, men bare på et personlig, meget usikkert skjønn — ja, vi kan enn ikke vite om det over hodet er noe som i seg selv er sant.....

Det er enn mer tekkelig når mennesker taler religiøst om tingene og når folk viser pietas overfor tilværelsen — men det kan bli så «fromt» at det ikke lenger er sant. F. eks. når det tales slik:

Sannheten er noe guddommelig, noe så subliment at den ligger høyt over oss. Den tilkommer ene guddommen: han alene ser tingene som de er. Vårt sinn er så formørket av synden i oss at vi bare kan se tingene gjennom farget glass, som også glatter deres konturer ut. Vi har kan hende en gang hatt guddomsspeilet i sinnet hvori vi så Guds verden — men vi tapte speilet og det gikk i tusener av betar, og nu raver vi i blinde for å finne en splint — mer enn et lite skår finner enn ikke den som er den helligste — da vilde det være dårskap og hovmot av synderne å hevde: jeg har sannheten — du har den ikke. «Men det er En som har den.»

Det vandret en på jorden som om seg selv sa: «Jeg er vege n og sannheten og livet!» Annen sannhet anerkjenner vi — sannheten er ingen idé, ingen teori, ingen læresetning, intet system. — Sannheten er en person! Har vi ham i våre hjerter har vi all sannhet og kan blåse all verdens vise og lærde en lang marsj..... Slik lyder talen, snart fra professorene, snart fra prester og teologer, snart fra legfolk. Til tider lyder den bittert og typisk: den er ikke noe som i seg selv er sant — vi kan ikke være sikker på noe!

*

At slik tale er livsfarlig — kan selv en nokså uvitende katolikk se — den er det farligste av all tale: selve den dypeste kilde til all vantro og vrangtro og en likeså stor fornekten av Skaperen som av skapningen.

Var den sann, så falt religionen i samme øyeblikk, for da var all tale om tro, lære, dogmer, Kirkens ufeilbarhet i pavens person ..... dårskap og formastelighet. Og så stanset det store skred enn ikke her — nei, så var alle universiteter, læreanstalter og skoler dårekister, alle lærebøker var fabler, all gransken og grublen og forsken åndsfortærende — ja, alt samliv og samvær mellom mennesker var skinn og bedrag: jeg kunde jo ikke være når jeg sa: «der står en stol, jeg vil sette meg på den» ....., eller: «der ligger et brød, jeg vil skjære meg et stykke!» ..... kan hende var det bare meg, som trodde det var en stol, eller bare meg, som trodde det var et brød — hva det i seg selv var og er kan jo hverken jeg eller noe annet menneske med sikkerhet vite .....

Hva skal vi svare? Den enkle mannen som ikke har studert filosofi og teologi er så uhøflig at han svarer: «Tøv!» Men så blir han ofte redd for det var jo en professor, en prest, en belest mann som førte den tale ..... La det da bli ham en trøst at selve den veldige Romerkirke med alle sine lærde og all sin vitenskap gir akkurat det samme, korte, klare svaret — selv om svaret til tider fyller flere bind. Den enkle mannen er altså i det beste selskap og kan trygt stole på sin enkle, sunne forstand. Og no skal vi hjelpe ham med troens lys til å se at det motsatte av dette kjetteriet er sant.

La oss da til å begynne med svare de aller frommeste som hevder at «sannheten er en person»: Jesus Kristus. Er det ikke en sannhet at $2 \times 2 = 4$? Jo! Men noen person er det ikke — altså gis det sannhet som ikke er en person. Hvilket du jo også regner med om dagen. Husk altså at selv fromt klingende tøv er og blir bare tøv!

Og dog er det noen prosent riktig i den påstand (ellers var den jo fornekten og ikke kjetteri): at Kristus har brakt oss så nær de evige og alt omfattende sannhetene, som hverken den eller min eller noen menneskelig hjerne kan komme ved egen kraft. Hos ham finner vi den siste løsning på alle de problemene som Gud tillater oss å få løst allerede i dette livet — men han har ikke derfor opphevd eller avskaffet vår alminnelige tenkning i dagliglivet, men tvert om lært oss å «se til markens liljer og himmelens fugler» for logisk å kunne slutte: «Kler Gud dem, hvor meget mer vil han da ikke sørge for oss .....» Kristus kom ikke fra Gud for å knuse vår tenkning men for å supplere den med åpenbaringen der, hvor den ikke av seg selv kunde rekke lengre, og for å

korrigerer den der, hvor den ved syndefallet var kommet på villspor.

De som har pietet overfor tilværelsen med dens gåtefulle dybder gir vi også det svar at det er noen prosent sannhet i deres villfarelse: i siste og egentligste forstand er Gud alene sannheten — all sannhet bor i ham og kommer fra ham og absolutt, total sannhet finnes bare i ham. Men ingen og intet kan forby den uskapte, evige sannhet (Gud) å meddele sine fornuftige skapninger så meget sannhet som kan rommes i den forstand, han har skjendet dem — og å gjøre det i det mål og på den måten det passer ham.

Troen lærer oss da også at Gud forunte Adam og Eva å nyte synet av ham og samværet med ham og gav dem lov til ikke bare å erkjenne naturen men å erkjenne Gud selv ansikt til ansikt. Troen lærer oss at denne erkjennelse av den siste sannhet tapte de ved syndefallet — men de tapte ikke evnen til å erkjenne sannhet, idet de også etter fallet ved bruken av fornuften hevet seg over dyret. Og det ble oss forjettet at synet av Gud, all sannhets kilde, igjen skal bli vårt, når vi har eid og favnet ham i troen, skjønt vi ikke ser ham — og trodd ham på de vitnesbyrd han har gitt seg overfor oss.

Så meget skal innrømmes dere: all sannhet kan intet menneske se — men dere må innrømme oss: at sannhet nok til å leve et fornuftig menneskeliv her og vinne den evige salighet hist kan vi finne og er vi innstilte på å eie. Vel erkjenner vi her stykkevis, men vi vet at all sannhet er i Gud, og at vi en dag skal «erkjenne fullkomment» det «speil» vi ser i er ikke splintret, men kan spille himmel og jord, kloder og atomer, Gud og sjelen .....

Mennesketanken har vært klar nok til å kjenne sin Gud og seg selv og den verden vi bor i, og dag etter dag grubler og forsker den ufortrøden videre. Det er ikke som ordspråket sier: «sannheten som er under vegs» — nei, vi er under vegs fra sannhet til sannhet og forstår dag for dag mer av den verden som er i oss, omkring oss og over oss. Det hjelper og har hjulpet å kunne tenke.

Så til slutt et ord — men også bare et — til de tankens nihilister som forneker at det over hodet er noe som er helt og sant og sikkert.

Hvis det var tilfelle var det heller ikke sant og sikkert at det ikke er noe som er sant og sikkert! Mer er det ikke å svare! Konsekvensen av påstandene til disse menneskene er jo at den eneste sannhet er — løgn. Det vilde være dårskap å spille flere ord på den slags tale.

*

Når vi bekjenner vår katolske tro i Credo og sier: jeg tror på det og det ..... mener vi at jeg holder for visst og sant — at jeg her har innstilt mitt sinn etter disse virkeligheter. Hvor er det en Guds gave å være blitt slik innstilt at en kan tro at en både har fått trose evnen og tros viljen. Og hvor er det en Guds gave at vi ikke skal tro mot fornuften men med fornuften, så langt den rekker og ut over fornuften så langt åpenbaringen fører oss.

Når vi ser kaos omkring oss er det, dypest sett, fordi det er kaos i sinnene: en vet ikke mer hva som er sant — ja, enn ikke om det overhodet er noe som er

== Kjenn din religion. ==

Av A. J. LUTZ. O. P.

C. Måtehold.

Måtehold er den sjelelige energi vi må bruke mot vår naturs hang til overdrevne sanselige nytelser. I mat og drikke må vi unngå alt som skader den legemlige og åndelige sunnhet, eller nedverdiger den menneskelige personlighet. Alle Guds gaver har vi lov å bruke, men med fornuft og måtehold, slik at ikke det sanselige kuer ånden, men ånden hersker over det sanselige. Drukkenskap er synd nettopp fordi den på en voldsom måte fratar mennesket bevisstheten og utsetter det for mange andre synder. Av samme grunn er det mot moralloven å bruke morfin og liknende bedøvelsesmidler, med mindre de er nødvendige mot sykdom og smerte.

sant. Så vakler menneskets indre holdning og siden dets ytre eksistens. Oss oppmuntrer Guds Kirke til å tenke dypt og klart for å kunne tro fast og fullt. I den katolske religionen lukker en ikke øynene opp! En lukker dem enn ikke i from avstand fra en Gud og gudslivet uvedkommende «verden» — alt i verden, både i åndens og stoffets verden vedkommer nemlig Gud fordi det stammer fra ham og bærer spor av hans skaperhånd. Derfor er vår tro ikke en idé som er klemt inne i en trosfremmed og trosfiendtlig verden som truer med å kvele den — vår tro oppfatter hele verden og ser den i forhold til Gud. Selv den minste sannheten, selv den mest verdslige sannhet har piler som peker mot de høyeste sannhetene — ja, mot selv den uskapte sannhet: mot Gud.

Vi tror mangt og meget som ligger utenfor det vår fornuft kan gripe, men vi tror det ikke som påfunn, vi grunnløst fastholder av stahet — vi tror de usynlige sannhetene, fordi vi fra de synlige stiger opp til dem — fordi vi ved å erkjenne skapningens sannhet har erkjent Skaperen og noe av hans åpenbaring mottar de sannheter, som er for fjerne og for høye for vårt naturlige øye.

Så takker vi vår Gud og Fader, himmelens og jordens Skaper, fordi han har lært oss: ikke bare å tro med vilje og følelse, men også med tanken, og fordi vi har fått en tro som har system, logikk og konsekvens, så vi ikke stadig skal frykte den skal bli blåst over ende av enhver ny «lærdoms vind», men som er forankret i hele vår personlighet, i tanker, følelse og vilje.

Og vi priser ham, fordi han har sendt sitt evige «Ord» som er «lys ut av lys» ned i tåkenes og gåtenes verden, hvor den ikke bare har båret vårt kjøtt og blod, men tenkt med vår tanke. Må vi «være av sannhet», så vi villig «hører hans røst», og av den lærer Gud og oss selv å kjenne med alt det som trengs for å «vandre i lyset» her nede — så han en dag når denne verdens lys går ut for oss, må føre oss til med lutrede øyner å skue «lys i lys» og å se «ansikt til ansikt» — se den sannhet vi her har trodd!

Amen.

På kjønslivets område er det pligt å holde seg til de lover som Skaperen har laget for livets forplantning, nemlig det monogame og uopløselige ekteskap. All erotisk vellyst utenfor ekteskap er synd, både den naturlige og den unaturlige. Grunnen til denne innskrenkning av driftenes frihet er det menneskelige livs store verdi og hellighet. Sjelen, det udødelige livsprinsipp, som hever mennesket over alle andre er nok ikke et resultat av mannens og kvinnens kjærlighet. Det åndelige kan ikke stamme fra det fysiske; det udødelige kan ikke ha sitt opphav i det liv som er heimfallen til døden. Sjelen blir direkte skapt av Gud. Men det erotiske samliv er etter Guds skaperplan bestemt til å frembringe den fysiske organisme som den åndelige sjel trenger. Derfor er det en moralsk disiplin underkastet. Det liv som skal forplantes, trenger familiesamfunnet, for å oppnå sin fulle fysiske og moralske modenhet. Kyskheter er i det hele tatt en grunnbetingelse for sunn menneskelighet. Mange årtuseners erfaring lærer at den lov Gud har gitt for å disiplinere kjødets drifter og verne om familien, er til den største velsignelse for menneskeslekten. Den erotiske vilkårlighet har ødelagt flere folk og brakt større lidelser over menneskheten enn alle verdenskriger eller naturkatastrofer. Men dens verste følge er sjelenes undergang. «Får ikke vill, hverken utuktige eller avgudsdyrkere eller ekteskapsbrytere eller bløtaktige eller sodomiter..... skal arve Guds rike» (1. Kor. 6, 9—10).

Renheten skal først og fremst dyrkes i sjelen ved energisk motstand mot farlige tanker og begjær. For erotiske tanker og begjær, når de er frivillige eller når de ikke motarbeides alvorlig, er likeså syndige som selve gjerningen. «Jeg sier dere at hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har alt drevet hor med henne i sitt hjerte» (Matt. 5, 28). De krefter som hjelper oss til å vinne over den syndige natur, er årvåkenhet og bønn, forbundet med selvfornektelse eller askese. Kristendommens fiender taler nokså nedsettende om askesen. Den skal gå ut på å kvele eller fornekte livet. Nei, den vil høye livet. Den vil ikke utrydde de fysiske drifter, men disiplinere dem. Den forakter ikke erotikken som manikeerne og den falske mystikk gjør. Alt det Gud har skapt er godt. Når askesen oppfordrer til kamp mot det instinktive, mot usunn drømmeri og usunn erotikk så er det ikke for å drepe livet, men innrette det etter Skaperens visdomsfulle orden, for å frigjøre det åndelige fra den lavere naturs tyranni. Den vil vekke og oppdra de åndelige energier som ligger skjult i oss; den vil gjøre oss til åndelige friske og karakterfaste personligheter; den vil framfor alt hevde vår verdighet som Guds barn. «Jeg legger dere derfor på hjerte, brødre, ved Guds miskunn, at de skal bære fram deres legemer som et levende, hellig offer som kan tekkes Gud, — det er deres åndelige gudsdyrking» (Rom. 12, 1).

D. Styrke.

Styrke er en egenskap som setter oss i stand til å gjøre det gode til tross for farer og vanskeligheter.

Villfarelser.

Jeg kjenner en lutheraner som sier at han aldri kan tenke seg å gå inn i den katolske kirken. Hvorfor ikke? Nei, «for da måtte jeg stå og avsverge med hånden på Bibelen alt (!) det jeg har lært fra barnsben av.»

Skulde det koste meg noe å avsverge en villfarelse? Det er jo ikke en gang som å bekjenne en synd. Langt større overvinnelse må det da volde meg å tilstå en begått synd — ja, selv den minste — enn å avsverge en villfarelse, når jeg har erkjent den som sådan.

Med hånden på Bibelen å avsverge villfarelser i tros-spørsmål, det er jo bare som å si: Pålitelige mennesker, folk som var i god tro, har fortalt meg at tingen forholdt seg slik og slik. Men jeg er kommet på det rene med at den forholder seg en smule annerledes.

Jeg tok dessverre feil: Annen påskedags morgen trodde jeg (og hevdet) at klokken var 9. Men den var såmen 10, — jeg hadde forsømt å stille klokken fram en time. Jeg hadde glemt sommertiden, skjønt jeg var blitt gjort oppmerksom på den. — Jeg trodde jeg var kommet til Kikut, fordi en bra mann som jeg møtte på vegen, hadde sagt til meg: «Du vil til Kikut, — ja, da skal du gå der og der.» Men denne fortreffelige mann var feil underrettet; altså befinner jeg meg ikke på Kikut, men på et annet sted i Nordmarka.

Den som ikke vil erkjenne sine villfarelser, han er ett av to: 1) Han er en stabeis, en dumrian. Han tér seg som kjerringa mot strømmen, idet han sier: «Klippe, klippe!» 2) Han er uærlig. For uærlig er den som ikke vil vedgå at han har funnet fram til en bedre, en fullkomnere sannhet enn den han før kjente.

Wollert Keilhau.

Dens høyeste gjerning er å lide døden for en stor og hellig sak. De som ofrer sitt liv på den måte kalles martyrer, eller blodvitner. Det er det navn Kirken gir de kristne som dør for sin tro. Men i ordets videre betydning kan dette hedersnavn tillegges alle som går i døden for noe hellig, når de virkelig dør av ren kjærlighet til den hellige sak, og ikke bare av hovmot eller fanatisk egensinn eller med hat i hjertet. Også utenom dødsfaren finnes det anledninger nok til å øve styrkens dyd. Moralsk styrke kreves det for å tåle sykdom uten å la seg nedslå av smerten, og i det hele tatt for modig å holde ut under livets mangfoldige vanskeligheter og nød. Styrke er nødvendig for ikke å ligge under for uvilje og mismot på grunn av livets ensformighet eller på grunn av andre prøvelser. Mange kristne er fristet til å bli mistrøstige eller sløve i deres fromhetsliv når de ikke kjenner noen indre glede, eller når den første begeistring er blitt borte. Styrkens dyd er et vern mot denne fare. Den gjør høysinnet og edelmotig, den bevarer for alt som er smålig og lavt. Den gir trang til det store og fullkomne, også når det er forbundet med ofre.

Bønnens apostolat.

Ved lederen av Apostolatet i Oslo Vikariat,
sokneprest Høgh, Fredrikstad.

- I. At tilliten hos de troende må bli styrket gjennom andakten til Maria rene hjerte.
- II. At tyrkerne og andre folkeslag som arbeider for materiell framgang, må få syn for den levende kristendom i vesterlandene.

Tillit trenger vår tid til og framfor alt tillit til Guds forsyn, kjærlighet og nåde. Uten tillit, uten en fast tro på Guds forsyn makter vi ikke å komme gjennom de vansker krigen fører med seg og dem som freden heller ikke blir fri for. Bare tilliten gir den indre ro og sikkerhet som må til dersom vi vil se klart og ferdes rettvist, for tilliten har Guds rike løfte: «I stillhet og tillit skal deres styrke være.» (Is. 30, 1.)

Ingen kan bedre enn Guds mor Maria lære oss denne tillit som vi så nødvendig trenger til, for i sitt eget liv har hun kjent makten i den. Hele hennes liv var grunnfestet på tillit til Gud og hans løfter. I hans vilje gav hun seg helt over, i tillit stillet hun seg til rådighet for hans verk: «Se, jeg er Herrens tjener, det gå meg etter ditt ord. (Lk. 1, 38.)

Den absolutte, urokkelige tillit toner ikke bare ut fra Marias lovsang, Magnificat. (Lk. 1, 48—55.) Nei, hele hennes liv blir båret fram, av tillit. Og når vi ærer Maria rene hjerte, er det ikke minst for denne tillits skyld, som gjør hennes likedannet med Guds vilje og til redskap i hans hånd for verdens frelse. I Maria rene hjerte vil vi derfor søke å lære tillitens nødvendige lære, lære som Maria å bygge på Gud alene. Vi vil søke inn til stillheten og tilliten som råder i Marias hjerte, så vi også selv kan nå fram til å eie den.

Vi vil eie den, ikke bare for oss selv, men for også å kunne bringe den ut til andre, så tilliten til Gud kan seire over alt det onde i verden. Dette vil vi derfor først og fremst søke og be om i mai-andakten i år, idet vi forener oss med B. A. over hele verden og ber:

Jesu høghellige hjerte, at du gjennom andakten til din hellige mors rene hjerte vil styrke vår tillit til deg, om det ber vi deg, bønnhør oss.

II.

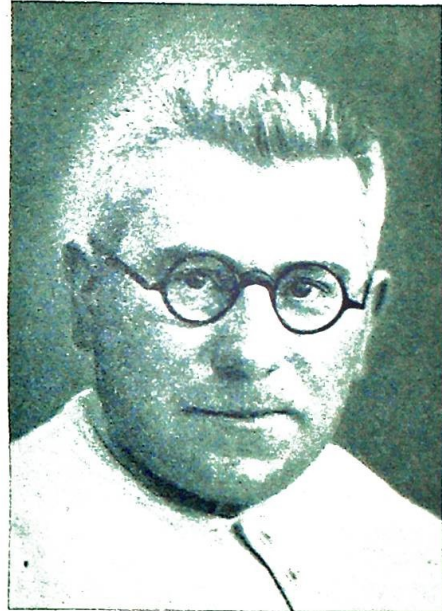
Et tungt ansvar hviler på oss kristne framfor tyrkerne og de andre folkeslag som kommer til vestens folk for å lære av dem. De ser våre materielle framskritt, våre tekniske goder og etterlikner dem. Med all iver slår de i disse ting inn på den samme vegen vi har gått.

Det samme vilde de også ha gjort når det gjelder troen vi vedkjenner dersom det ikke hadde vært så stor motsetning mellom vår tro og vår ferd. Ikke minst står krigen i dag som en anklage mot oss kristne, og kan skape tvil om verdet i kristendommen. Dessverre er denne tvilen ikke grunnløs.

Derfor er det også absolutt nødvendig å be for

Monsignore Cyprianus Witte in memoriam.

Et sorgens budskap nådde oss søndag 15. april, den gode hyrdes søndag: Mgr. Witte, den apostoliske prefekt for Mellom-Norge var plutselig død av hjerteslag.

Som et lyn fra klar himmel kom dette budskapet og spredte sorg ikke bare i Mellom-Norges kirke-distrikt, men også utover i Oslo Vikariat blant presteskaper, søstrene og legfolket. For mgr. Witte var kjent og kjær for oss alle. Her hadde han jo virket en stor del av den tiden han hadde vært i Norge, og den som lærte ham å kjenne, måtte nødvendigvis holde av ham. Derfor var

alle som står utenfor kristendommen. Vi må be om lys og nåde for dem, så de trass i alle feil og mangler, trass i krig og misforhold likevel må få syn for den levende kristendom som enno råder i vesterlandene.

Men vi må også be for alle kristne, så vi hver og en kan få nåde til i vår ferd å være en av disse levende kristne, som «med å gjøre det gode skal få vankundigheten hos uvettige mennesker til å tie.» (1. Pet. 2, 15.)

Her ligger en stor oppgave og venter på oss, en oppgave både for vår ferd og for vår bønn. La oss med iver og alvor løse denne store oppgaven, gå inn for den av hele vår sjel! Som ledd i denne innsatsen ber vi hver dag i mai måned:

Jesu høghellige hjerte, at du vil opplyse tyrkerne og alle de andre som søker materiell framgang, så de kan få syn for den levende kristendom i vesterlandene, om det ber vi deg, bønnhør oss.

PAVELIG RUNDKRIV

«Om bibelstudienes tidsmessige fremme.»

Pave Pius XII.s bibelencyklika
«Divino Afflante Spiritu».

Den egentlige og bokstavelige mening i vendinger og skrifter hos gammelorientalske forfattere trer imidlertid ofte ikke så klart i dagen som hos våre moderne forfattere. Hva de gamle orientaler ønsket å uttrykke med sine ord kan ikke bestemmes ene og alene ved grammatikkens og filologiens regler, heller ikke bare ved hjelp av sammenhengen de står i. Skriftfortolkeren er på en måte nødt til i ånden å vende tilbake til disse fjerne århundrer i Orientens historie og ved hjelp av historieskrivning, arkeologi, etnologi og andre vitenskaper nøye bestemme hvilke litterære genrer oldtidens forfattere vilde bruke og faktisk har brukt. Når Oldtidens orientaler vilde uttrykke sine tanker benyttet de ikke alltid samme former og vendinger som vi, men slike som var gjengse hos menneskene på deres tid og i deres land. Hvilke vendinger det her dreier seg om, kan en exæget ikke konstatere a priori, men bare ved omhyggelig å granske den gamle orientalske litteratur. Denne undersøkelse, som i de senere årtier er blitt foretatt med større omhu og oppmerksomhet enn før i tiden, har med stor tydelighet vist hvilke av den gamle tids stil-

budskapet så ufattelig, så vanskelig å tro. Men dessverre det var bare så altfor sant.

Pater Witte tilhørte Picpuspatrenes kongregasjon, eller som den offisielt heter «Patrene av Jesu og Maria hellige hjerter og den evige tilbedelse». Av fødsel og sinnelag var han kölner, lun og folkelig, lys til sinns og optimist trass i alle vansker. Dertil en gjennomført nøyaktig og pliktstro ordensmann. Prestevigslet i 1915 var han først noen år lærer i gresk ved kongregasjonens skole i Simpelveld. I 1921 kom han til Norge, virket først som kapellan i Halden og en tid som vikarierende sokneprest i Fredrikstad. Men sitt hovedvirke i vikariatet fikk han på Sylling som rektor for St. Halvardsklosteret. Fra 23. mai 1923 til 1. desember 1931 ledet han noviciatet for St. Frans fra Xavers søsterkongregasjon, og ikke bare søstrene minnes hans dyktige arbeid i denne tiden, men alle som hadde høve til å gjeste Sylling tenker med inderlig takknemmelighet tilbake på minnene derfra.

Da Norges apostoliske vikariat ble delt i tre distrikter, kom pater Witte i 1931 til Mellom-Norges kirkedistrikt, først som misjonsforstander, og fra 1935 som prefekt. Egentlig skulde han hatt sitt virke i Trondheim, men han valgte for seg selv den vanskeligste posten, stasjonen i Molde. Her ble mgr. Witte helt til sin død.

Med godt mot tok prefekt Witte fatt på sin gjerning som overhyrde. Allerede i 1932 fikk han åpnet et lite, foreløbig kapell for katolikken i Kristiansund N., St. Eystenskapell. I 1934 hadde han så den store gleden å kunne åpne St. Carl Borromeussøstrenes klinikk der og opprette menighet. Mgr. Witte hadde også planer for andre steder, men dessverre kom krigen og hindret ham i utføringen av dem. Krigen gikk også hardt ut over prefekturet, både i Molde og Kristnansund ble kirkene

former som er anvendt i poetiske skildringer, ved framstillingen av regler og lover for menneskelig liv og ved fortellingen av historiske kjensgjerninger og begivenheter. Denne gransking har likeledes klargjort, at de israelittiske folk i historieskrivning betydelig overgår de andre gamle nasjoner i Orienten med hensyn til beretningenes alder og pålitelighet i gjenfortellingen av historiske kjensgjerninger. Dette er et fortrinn som sikkert har sin årsak i den guddommelige inspirasjonscharisma og i den omstendighet at Bibelens historiske deler har et spesifikt religiøst formål.

Den som sitter inne med et riktig begrep om den bibelske inspirasjon vil ikke undre seg over at det allikevel også hos bibelske forfattere likesom hos andre av Oldtidens skribenter forekommer visse former for framstilling og fortelling, visse særegenheter som særlig hører heime i de semittiske språk, og som en kunde kalle den «omtrentlige» framstilling, visse overdrevne talemåter, ja iblant likefram paradoksale uttrykk som skal tjene til å innprente tingene dypere i hukommelsen. De hellige bøker er nemlig ikke ukjente for en eneste av de taleformer som det menneskelige språk hos de gamle folk benyttet seg av, særlig i Østerlandene, når de vilde uttrykke sine tanker, riktignok under den forutsetning at den anvendte litterære genre ikke på noen måte stod i strid med Guds hellighet og sannhet. Dette var allerede den alltid sparpsindige St. Thomas inne på da han skrev: «I den Hellige Skrift forelegges det guddommelige oss

lagt i aske. Enda det ikke var utsikt til å få bygd dem opp igjen før lenge etter krigen, lot mgr. Witte likevel ikke motet synke: «Vi håper at vår Herre lar oss beholde den ene kirken vi enno har og bevarer den for ødeleggelse,» skrev han i sitt siste brev til ham som skriver disse minneord. Det lå ikke for mgr. Witte å jamre og klage; og trass i sine egne vansker fulgte han med levende interesse og deltaking andres arbeid og prøvinger.

Det er vemodig å tenke på at mgr. Witte no er borte. Med sitt rike, jevne sinn, sin tro og optimisme vilde han under normale forhold ha utrettet meget. Vi kan no bare ønske for hans ordensbrødre at framtiden må gi dem lysere arbeidskår til å fullføre det verk mgr. Witte hadde tatt fatt på. Og ham vil vi minnes som den varmhjertede venn han var, samarbeidets mann og ordensmannen med den urokkelige tro og optimisme.

Personlig minnes jeg mgr. Witte også som den gode vegleder på vegen fram til prestevigselen og den dyktige lærer, som ikke bare meddelte kunnskap, men også lot en få rikelig del i sin varme interesse og rike personlighet. «Dersom vi ikke hadde freden i hjertet, var det fortvilende,» skrev mgr. Witte nylig i et brev. No er han selv gått inn til freden som ingen kan forstyrre, freden Frelseren har lovt alle som setter sin lit til ham. Og som den fredsæle, gode hyrde, skal minnet om mgr. Witte leve blant Norges katolikker. R. I. P.

Sokneprest Høgh.

Sokneprest Sund er reist nordover for å representere biskopen ved sørgehøgtiden, og i St. Olavskirken leste Hans Høgærverdighet selv rekviemmessen over den avdøde begravelsesdagen 23. april.

„Kirkehistoriens største under“.

Det er i år 400 år siden Tridentinerkonsiliet trådte sammen, og dette jubileet vil bli minnet i Olavslagets møte førstkommende søndag, hvor pastor Høgh vil holde foredrag om Motreformasjonen eller Tridentinerkonsiliet».

Den Kirke vi alle holder av, tok sin begynnelse for snart 2000 år siden, men meget av det vi har lært og fått definert i vår katekismus, skyldes Tridentinerkonsiliets omhyggelige arbeid, da Kirken måtte ta standpunkt til reformasjonen og klart formulere sin egen lære. Det har vært sagt at det vi kaller den lutherske reformasjon, egentlig var en revolusjon og at reformasjonen foregikk innen Kirken nettopp som følge av Tridentinerkonsiliet. Og det som skjedde her — «Kirkehistoriens største under» kaller pastor Høgh det — plikter vi moderne katolikker å vite noe nærmere om, da Tridentinerkonsiliet har vært og er avgjørende for vår Kirkes stilling enda i dag. Derfor må alle møte fram i Akersvegen 5, søndag 29. april kl. 8 aften.

Olavskirkens kor vil synge og gi oss den rette kunstneriske ramme om et verdifullt og givende foredrag.

C. J.

En røst i menigheten

ber om litt spalteplass for på manges vegne å takke for den vidunderlige utførelse av messens musikalske del i St. Olav påskedag. Når en har vært litt inne på musikkens område, aner en for et arbeid det ligger bak, — for en uendelighet av tålmodighet og energi særlig de som står i spissen for slike framførelser må ha. Vi andre som på slike «store dager» bare kan la oss henrive og oppløfte av vår Kirkes herlige liturgi uten å ha noe ansvar og strev, bør i sannhet takke dem som ofrer seg. Ved sin kunstneriske innsats gir de uttrykk for vår felles hyldest til den uendelige Gud, samtidig som de lar oss få ane noe av det hinsidiges skjønnhet.

Men apropos å la seg henrive og oppløfte på «de store dager», så er dette no blitt noe nær umulig i vår soknekirke St. Olav, — ja mange katolikker ser seg overhodet ikke i stand til å komme inn der og forblir heime. Og for oss som enno er så unge og sterke at vi tør gi oss med i malstrømmen inn gjennom kirkedøren, blir hele messen ofte litt av et mareritt, fastklemt som en sitter eller står og med en stadig tiskan og hvisken rundt

på en slik måte som mennesker pleier å gjøre det.»³⁰ Likesom nemlig Guds vesenlike Ord er blitt menneskene lik i alt, «unntatt i synd» (Hebr. 4, 15) slik er også Guds ord, når det uttrykkes av menneskers tunge, blitt det menneskelige språk lik i alt, villfarelsen unntatt. Denne «sygkatabasis» (det å nedlate seg) til oss som Guds Forsyn her gjorde bruk av, har allerede Johannes Chrysostomos prist med store lovord, og stadig på nytt har han gjort oppmerksom på dens forekomst i de hellige bøker.³¹

³⁰ Comment. ad Hebr. I, 4.

ørene. Vår kirke er jo for alle, — ja, men no er vi som faktisk tilhører menigheten, på veg til å bli utestengt fra soknekirken på de store høytidene. Og det er da vel en omvendt tingenes orden!

La oss få en ordning med forhåndsutdeling av billetter som bare gjelder for en person, ikke hele husstanden. Først når kontrollen har sloppet inn alle forsynt med billetter, bør den eventuelt ledige plass «frigis». De vakre messer som innoves og ofres så meget av tid og arbeid, kan og bør jo framføres igjen som konserter og da så vel bekjentgjøres som anmeldes, men la dem på høytidsdagene bare ganske enkelt stå i gudstjenestens tegn så de blir det midlet de er ment å være og ikke som no for mange, noe mål i seg selv. Og så var det å ønske at vi snart måtte få både flere og større kirker slik at vi kunde vise den tilborlige katolske gjestfrihet på alle årets både «store» og «små» dager.

X. Y. Z.

Nytt katolsk storverk.

Den som det synes utrettelige katolske forfatter, pastor Peter Schindler, har utsendt på dansk Gyldendal's Forlag et nytt storverk — en oversettelse av Giuseppe Ricciotti's «Jesu Kristi levned». Originalen utkom i Roma påsken 1941 og i 1943 var det oppe i 5. opplag med i alt 50 000 eksemplarer. Senere er boken blitt oversatt til engelsk, tysk, fransk, tsjekkisk, slovakisk og kinesisk — no er den altså kommet i dansk oversettelse, betrodd så kyndige hender som pastor Schindlers.

Vi skal senere komme tilbake til det — no vil vi bare henlede oppmerksomheten på det. I sitt forord sier pastor Schindler at dette verket danner den vitenskapelig begrunnede skildring av forutsetningene for hans egen *Antiquitates Christianæ*, hvorav de to første bind — «Petrus I—II» allerede er utkommet og de nærmest følgende kristne generasjoner vil bli omtalt i de to følgende bind — «De apostoliske fedre I—II». For alle de mange som her oppe har kunnet glede seg over «Petrus»-verket, vil det derfor være en selvfølge å supplere det med Ricciottis bok. Med sine mange illustrasjoner og oversetterens greie anvisning på hvordan en best kan lese det med størst utbytte er det trass sitt alvorlige og vitenskapelig behandlede innhold ingen «tung» bok — den kan leses med glede og utbytte av alle.

E. D.-V.

Her hjemme —

Fra «St. Laurentius' budstikke» i Drammen

har vi tillatt oss å «sakse» denne omtale av Teatergruppens premiere søndag d. 15. april, idet den bedre enn noen alminnelig anmeldelse har grepet den tanke som bærer forestillingen. Det skrives nemlig:

«Kierlighed uden Strømper»,

Johan Herman Wessels fornøyelige «Sørgespill i fem Optoge», hadde det ene utsolgte hus etter det andre i vårt katolske festlokale i Oslo i denne måned. Utsolgte hus — og et publikum som midt mellom latterkaskadene satt i takknemlig undring over hvor langt katolsk kulturliv allerede har nådd i Norge i

dag. Slik gikk det iallfall undertegnede: han syntes at hele denne aften artet seg som et tversnitt av hva ung og sunn og livsfrisk katolisisme allerede makter å løfte: en fylking av litterær, musikalsk og scenisk kultur, hvis usynlige tråder til sist møttes i hånden med bisperingen: symbolet for det overnaturlige liv hvis åndelige pulsslåger angir takten til et hvert virkelig katolsk foretagende. Her stod i sannhet

Kunsten i Kirkens tjeneste

i en ganske annerledes dyptgående betydning enn at inn-tekten kom menighetspleien til gode — hvor rosverdig dette formål i og for seg enn måtte være! Det var en meget betydelig kunstnerisk ytelse som ble prestert her av amatører — en kvier seg nesten for å bruke ordet «amatør» i denne forbindelse forresten. Og hvis De ikke vil stole på min egen doms pålitelighet, så har jeg en av våre mest landskjente skuespillere å støtte meg til.

Men det var *mer*. *Mer* enn en kunstytelse av høy rang. *Mer* enn en morsom aftenstund, der folk satt og gispet av latter under den bølge av løyer som mesterskøyeren Wessel skyllet over dem.

Det var *mer*. For dem som har sett eller lest dette lystige «Sørgespill», lyder det nok ikke som et paradoks, når jeg sikter til

spillet «moral».

En gammel tid har preget ordet «*Ars longa, vita brevis*» — kunsten er lang, livet er kort. *Ekte* kunst overlever menneskelivets korte tidsspenne: den er for alle tider og bærer bud til alle slekter.

Wessels mesterlige og respektløse angrep på all forloren patos som i hans tid gjorde seg bred på våre nordiske scenegulv på høghælte koturner, hans herlige spott over den stivbente unatur som snublet i sine egne overdimensjonerte følelser, var utvilsomt et tidspreget symptom, fordi det ble utløst av tidsbetont teatermentalitet. Men fordi han var en kunstner av Guds nåde, ble hans verk tidløst og for enhver tid. Derfor virker hans kostelige satire like frisk og livsnær i dag som for to århundrer siden.

Men hans malisøse pileskudd har forandret retning! Det er ikke lenger scenen som ligger i skuddlinjen. I dag skyter han tvers over rampelyset og rett inn i salongen. Det er ikke mer skuespilleren, men tilskueren, ja selve *mennesket* han vil til livs med sitt ubarmhjertige og umotståelige vidd!

Affektasjon, fete fraser, tomme tanker og talemåter

på *denne* side av rampen, i parkett og på galleriet, blir målet for hans skyts. Det er som regel en nokså smertefull prosess å kjempe seg fram til en smule selverkjenning. Men Wessel får folk til å *le* seg fram til den! Mens en sitter og morer seg over hans hensynsløse og allikevel uskyldige avsløring av folks narraktighet, griper en seg selv i å ha ledd av så megen forloren høgtidelighet i ens *eyet* sinn og vesen!

Ja, «Kierlighed uden Strømper» er faktisk en eneste moralpreken, men i dens mest tiltalende og forfriskende form: den befriende latters forkynnelse!

Noen hver av oss kunde ha godt av å se dette stykke og så dra sine praktiske slutninger i sitt eget lønnekammer. Uvil-kårlig vil da spørsmålet melde seg:

Tar jeg ikke mitt eget lille «jeg» altfor høgtidelig?

Og det avslørende skriftespeil som Wessel med et aldri

så lite blink i øyekroken holder opp for ens indre ansikt, vil da kanskje vise noe av den flitterstas en søker å skjule sin ubetydelighet bak! Frelseren har avsagt sin knusende dom over alle tiders posører som «gjør sine minnesedler brede og duskene på sine klær store, som liker å sitte øverst til bords ved gjestebudene og på de første plassene i synagogene, som gjerne vil hilse på torgene og kalles rabbi av menneskene» (Mt. 23, 5—8).

Mot all denne skapaktighet har Han satt opp ydmykhetens og beskjedenhetens grunnlov: «Den som opphøyer seg selv, skal fornedres, og den som fornedrer seg selv, skal opphøyes» (Mt. 23, 12). Og Han har samtidig trykket sitt kongestempel på enhver virkelig storhet: den har alltid likt å *tjene*: «Den som er størst blant dere, han skal være deres tjener» (Mt. 23, 11).

Vilde det ikke være bra om vi kom disse ordene ihu, når vi neste gang føler oss fristet til å ta oss selv så høgviktig?

Med et ertende sideblikk på sine gravalvorlige medmennsker lar Wessel samtlige opptredende i stykket ta livet av seg for et par strømpers skyld. Her er riktignok situasjonen ført ut i det groteske. Men, men ..... Hvor ofte hender det ikke at folk, selv om de ikke akkurat tar livet av seg, allikevel gjør andre livet surt for *langt mindre* enn et strømpébånd engang! Vi kjenner da alle de mennesker (eller hører vi selv blant dem?!) som støtt og stadig må håndteres som råtnede egg, fordi de blir støtt på manskjettene, bare en annen titulerer dem litt ukorrekt eller glemmer å hilse dem først på torget eller gir dem en annen plass ved bordet enn akkurat den øverste .....

Stakkars folk som bestandig skal ta seg selv så viktig og har mistet humorens gudegave! Vi vet at hele nasjoner kan få sitt preg av denne mangel. Men lykkelig den som har såpass humoristisk sans, så han undertiden uten skrupler *tør le av seg selv!* Wessel har skaffet oss kunnskap om det.

Stabekk. St. Olavsforeningen på Stabekk holdt møte søndag 8. april, like etter høgmessen. Herr Wolfgang Olafsen holdt et meget interessant foredrag om Edvard Grieg, illustrert med framførelse på piano av noen av komponistens mest kjente verker. — Norge var lenge ikke kjent ute i Europa. I 1850-årene kjente vi bare til tyske komposisjoner på musikkens område. Griegs musikk gjorde landet kjent, ikke bare i Europa, men over hele verden.

Han ble født i Bergen i 1843 og tilbrakte sin barndom der. Ole Bull fikk foreldrene til å sende ham til konservatoriet i Leipzig da han var 15 år gammel. Her ble han syk og mistet sin ene lunge, senere, da han var i København traff han tilfeldigvis Rikard Nordraak og dette møte fikk avgjørende betydning for ham. Han forstod at han måtte bygge sin musikk på norske folkemelodier og gikk da fram på to måter, enten ved å gi folketonen mer avsløpet form, eller av en enkelt melodi å lage et større verk. — Ofte dro han på ferder i Norge og satt og fantaserte ut i naturen. Under en av disse er f. eks. «Trolltog» blitt til. Etter en tids forløp komponerte han 25 folketoner for piano. Noen år bodde han i Oslo, men flyttet i 1885 til Trollhaugen ved Bergen. Han foretok mange reiser i Europa, men Amerika besøkte han aldri på grunn av dårlig helbred. På sine gamle dager skrev han flere lyriske stykker. Edvard Grieg døde 1908 på Trollhaugen, og er en av de største sønner Norge har hatt. Han har bevist at Norge er et kulturland og har bidratt til å skape fedrelandsfølelse mellom sine landsmenn.

Skr.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Throsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo